

Perustuslakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta (HE 182/2024 vp): Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava liikenne- ja viestintävaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Kirsi Miettinen, liikenne- ja viestintäministeriö
- tietosuojavaltuutettu Anu Talus, tietosuojavaltuutetun toimisto
- professori Ida Koivisto
- professori Olli Mäenpää

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia liikenteen palveluista.

Lain on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian.

Esitykseen sisältyy lakiehdotusten suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä koskeva jakso. Lait voidaan hallituksen käsityksen mukaan säätää tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi asiasta lausunnon.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Arvioinnin lähtökohtia

(1) Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi ja täsmennettäväksi vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönottoa koskevaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta sekä sähköisiä kuljetustietoja koskevaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta. Esityksessä ehdote-

Valiokunnan lausunto PeVL 1/2025 vp

taan säädettäväksi asetusten edellyttämien kansallisten tiedonvaihtojärjestelmien järjestämisestä. Tehtävät ehdotetaan osoitettaviksi osin Liikenne- ja viestintävirastolle ja osin Väylävirastolle. Virastot voivat kuitenkin hankkia tietopalvelut Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy:ltä.

(2) Ehdotettu sääntely on merkityksellistä ennen kaikkea perustuslain 10 §:ssä säädetyn yksityiselämän suojan, 12 §:n 2 momentissa säädetyn julkisuusperiaatteen ja 124 §:ssä julkisen hallinto-tehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle säädetyn kannalta.

Julkisten hallintotehtävien antaminen Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy:lle

(3) Kansallista yhteispistettä koskevat tehtävät ehdotetaan lakiehdotuksen 154 b §:ssä jakeluinfra-asetuksen osalta osoitettavaksi Väylävirastolle. Virasto voi hankkia sitä koskevan tietopalvelun ja siihen liittyvät tehtävät Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy:ltä. Sähköisiä kuljetustietoja koskevan tiedonvaihtojärjestelmän osalta tehtävä ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 154 c §:ssä Liikenne- ja viestintävirastolle, joka voisi hankkia tietopalvelun vastaavasti Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy:ltä.

(4) Julkisen hallintotehtävän osoittaminen valtion omistaman osakeyhtiön tehtäväksi on merkityksellistä perustuslain 124 §:n kannalta (ks. esim. PeVL 16/2018 vp, PeVL 50/2017 vp, PeVL 8/2014 vp). Sen mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaarana perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

(5) Perustuslain 124 §:n esitöiden mukaan lähtökohtana on, että julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle säädetään lailla. Koska etenkin julkisten palvelutehtävien hoitaminen on kuitenkin voitava järjestää joustavasti eikä tällaisten tehtävien antamisesta ole sääntelyn tavoitteiden kannalta tarpeen edellyttää säädettäväksi yksityiskohtaisesti lailla, voidaan hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle säätää tai päättää myös lain nojalla. Tehtävän antamiseen oikeuttavan toimivallan on tällöinkin perustuttava lakiin (HE 1/1998 vp, s. 179/I). Perustuslakivaliokunta on todennut, että julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle myös lain nojalla tehtävällä sopimuksella (PeVL 11/2004 vp, s. 2/I, PeVL 11/2002 vp, s. 5/I). Valiokunta on myös arvioinut pitkälti nyt ehdotetun kaltaista sääntelyä perustuslain 124 §:n kannalta (PeVL 16/2018 vp). Valiokunnalla ei ole huomautettavaa nyt käsillä olevassa sääntely-yhteydessä omaksuttuun perusratkaisuun tehtävien siirtämisestä.

(6) Esityksen perustelujen (s. 34) mukaan mikäli tehtävä lain nojalla siirrettäisiin Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy:n hoidettavaksi, ei kyse lähtökohtaisesti olisi julkisen vallan käytöstä, eikä laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (jäljempänä julkisuuslaki) tulisi siltä osin sovellettavaksi. Perustuslakivaliokunta kiinnittää kuitenkin huomiota julkisuuslain 5 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan lakia sovelletaan myös asiakirjaan, joka on laadittu viranomaisen antaman toimeksiannon johdosta. Esityksen perustelujen valossa julkisuuslain soveltumisesta voi jäädä epäselvä tai ainakin epätäydellinen kuva. Liikenne- ja viestintävaliokunnan on syytä selvittää mietinnön perusteluissa julkisuuslain soveltumista niihin Fintraffic Oy:n asiakirjoihin, jotka on laadittu viranomaisen sille antaman toimeksiannon johdosta.

Valiokunnan lausunto PeVL 1/2025 vp

Rikosoikeudellinen virkavastuu

(7) Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 154 d §, jossa säädetään virkavastuusta Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy:lle siirrettävien tehtävien osalta. Säännöksessä luetellaan ne tietopalvelut, joihin sääntelyä sovelletaan. Säännös kattaa nyt ehdotettujen 154 b ja 154 c §:n lisäksi myös jo voimassa olevat 154 ja 154 a §:n.

(8) Perustuslakivaliokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että voimassa olevan liikenteen palveluista annetun lain 154 §:n 2 momentin mukaan Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy:n palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Nyt ehdotettu sääntely vaikuttaa näin ollen muodostuvan päällekkäiseksi voimassa olevan virkavastuusäntelyn kanssa. Liikenne- ja viestintävaliokunnan on syytä selkeyttää ehdotetun sääntelyn ja voimassa olevan 154 §:n välistä suhdetta mahdollisen päällekkäisen vastuusäntelyn synnyttämien tulkinta- ja soveltamisongelmien välttämiseksi.

Julkista valtaa käyttävien henkilöiden tietojen julkaiseminen

(9) Lain 203 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi Liikenne- ja viestintäviraston oikeudesta julkaista verkkosivuillaan nimi, toimintaan liittyvät yhteystiedot, toimialue sekä oikeudet sellaisesta henkilöstä, jolla on viraston myöntämä pätevyys, kelpoisuus, valtuutus tai vastaava, ja joka tällaisen nojalla voi tehdä lääkärintarkastuksen taikka ottaa vastaan kokeen tai muun näytön, joka on välttämätön viraston myöntämän henkilöluvan saamiseksi. Esityksen perustelujen (s. 35) mukaan ehdotuksessa muodostuu viranomaisen rekisteri, joka sisältää liikenneasioiden rekisteristä suodatettuja tietoja, jotka ovat välttämättömiä näiden viranomaistehtäviä vastaavia tehtäviä hoitavien henkilöiden tavoittamiseksi.

(10) Ehdotettu rekisteri on hallituksen esityksen perustelujen (s. 36) mukaan tarpeen sen varmistamiseksi, että kyseessä olevien henkilöiden tarjoamat julkisen vallankäytön piiriin kuuluvat palvelut olisivat paremmin niitä tarvitsevien henkilöiden saatavilla. Ehdotettu mahdollisuus julkaista julkista valtaa käyttävien henkilöiden tiedot verkkosivuilla koskee vain rajattua joukkoa laissa säädettyjä tehtäviä hoitavia henkilöitä. Lisäksi ehdotus on perustelujen (s. 36) mukaan rajoitettu myös julkaistavien tietojen osalta niin, että ainoastaan ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä luvan hakijan kannalta, on mahdollista julkaista. Henkilöllä on lisäksi aina oikeus kieltää tietojensa julkaiseminen.

(11) Perustuslakivaliokunta on arvioinut useita esityksiä, joissa on ehdotettu säädettäväksi mahdollisuudesta julkistaa tietoverkossa tietopalveluna tietoja, jotka sisältävät mm. henkilötietoja (esim. PeVL 101/2022 vp, PeVL 17/2019 vp, PeVL 17/2021 vp, PeVL 2/2017 vp, PeVL 17/2016 vp). Valiokunnan vakiintuneen lausuntokäytännön mukaan yleiseen tietoverkkoon sijoitettavan henkilörekisterin tietosisällöstä ei voida tehdä massahakuja, vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisiä hakuja (esim. PeVL 2/2018 vp, PeVL 17/2018 vp, PeVL 17/2019 vp). Valiokunta on pitänyt tällaista rajausta eräissä tilanteissa edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä (PeVL 32/2008 vp).

Valiokunnan lausunto PeVL 1/2025 vp

(12) Perustuslakivaliokunta on korostanut (PeVL 28/2022 vp, kappale 10), että sanottu käytäntökin ilmentää sitä, että perustuslain 12 §:n 2 momentissa turvatusta asiakirjojen ja tallenteiden julkisuudesta ei seuraa velvollisuutta tietoverkossa julkaisemiseen. Valiokunta on silti pitänyt henkilötietojen julkistamista perustuslain puitteissa mahdollisena toteuttaa julkisena tietopalveluna, jos sille on oikeusturvan takeiden ja perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet (esim. PeVL 2/2017 vp, PeVL 65/2014 vp, PeVL 32/2008 vp). Valiokunta on pitänyt tällaisina hyväksyttävinä tavoitteina muun muassa kansalaisten tiedonsaannin ja oikeusturvan vahvistamista sosiaali- ja terveydenhuollossa (PeVL 32/2008 vp ja PeVL 65/2014 vp). Rekisterien tarpeellisuutta ja laajuutta on kuitenkin valiokunnan mukaan harkittava tarkoin oikeasuhtaisuusvaatimuksen valossa (PeVL 32/2008 vp). Valiokunnalla ei ole huomauttamista nyt ehdotetun sääntelyn perusteltavuudesta.

(13) Perustuslakivaliokunta on, ottaen huomioon tietoverkkoon talletettujen tietojen laaja saataavuus ja leviäminen perinteisiin tiedoksiantamisen tapoihin verrattuna, pitänyt perusteltuna esimerkiksi säännösperustaista rajoitusta, jonka mukaan tietoverkossa julkaistavassa pöytäkirjassa julkaistaan ainoastaan tiedonsaannin kannalta välttämättömät henkilötiedot (PeVL 63/2014 vp, s. 5/II). Nyt ehdotetun 203 a §:n mukaan julkaistavia tietoja ovat nimi ja toiminnan harjoittamiseen liittyvät yhteystiedot, tieto toimialueesta sekä tieto siitä, mitä tehtävää henkilö on oikeutettu hoitamaan. Yhteystietoina saadaan julkaista puhelinnumero, sähköpostiosoite tai verkkosivu, sekä toimialueena kunta tai maakunta. Valiokunnalla ei tältäkkään osin ole huomautettavaa ehdotetusta sääntelystä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Valiokunnan lausunto PeVL 1/2025 vp

Helsingissä 18.2.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Heikki Vestman kok
varapuheenjohtaja Vilhelm Junnila ps
jäsen Fatim Diarra vihr
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Atte Kaleva kok
jäsen Teemu Keskiarja ps
jäsen Kimmo Kiljunen sd
jäsen Jarmo Lindberg kok
jäsen Mats Löfström r
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Karoliina Partanen kok
jäsen Onni Rostila ps
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Elisa Gebhard sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Johannes Heikkinen